

Høringsuttalelse

NORSK NEVROLOGISK FORENING – NASJONAL HJERNEHELSESTRATEGI

Norsk Nevrologisk Forening (NNF) takker for muligheten til å svare på utkastet til ny, nasjonal hjernehelsestrategi. NNF er svært fornøyd med at Norge var blant de første landene i verden som utviklet en slik strategi. Bak lå et unikt samarbeid mellom myndigheter, fagpersoner og pårørende, som vi mener var helt utslagsgivende for at man klarte å få arbeidet så godt i havn. Sykdommer i hjerne og nervesystem utgjør en stor byrde, både for den enkelte, for pårørende rundt og samfunnet generelt.

Generelt: Hjernen er ikke «alene». Hjernen er tett knyttet til kroppens andre organer, og dermed kan sykdommer i andre organsystemer som for eksempel hjerte og kretsløp påvirke hjernen og omvendt. Begrepet «hjernehelse» innbefatter således mye mer enn sykdommer oppstått direkte i hjerne/nervesystem. Begrepet rommer også psykisk uhelse og skader.

Ny kunnskap viser helt tydelig at dersom forebyggende tiltak igangsettes, kan sykdom både forebygges og modifiseres. Ikke bare vil dette øke livskvalitet og legge liv til dagene, men også gjøre at man kan konsentrere knappe ressurser rundt de som trenger det mest. Tiltakene kan blant annet være at flere kommer seg gjennom skoleforløp, at det stimuleres til sunnere kosthold og fysisk aktivitet og legges til rette for sosiale treffpunkt. Alt dette tiltak som ikke helsetjenesten eksklusivt hverken skal, kan eller bør iverksette på egen hånd.

NNF har derfor en klar forventning om at det i neste steg utvikles en «folkehelsestrategi», som inkorporerer alle «organ»spesifikke strategier som kreft, hjerne og hjerte/karstrategi. Da vil man klare å se hvordan ting henger sammen. Vi forventer også at folkehelse og dermed hjernehelseperspektivet, tydeligere kommer frem som en naturlig del av den generelle samfunnsplanleggingen i Norge.

Dette er helt i tråd med den vedlagte evalueringen fra Oslo Economics, hvor det står følgende:

«Sammenholdt mot oppsummeringen av faktorer med betydning for hjernehelsen fra Basetti et al. (Figur 2-2), synes flere forhold av betydning for hjernehelse å ikke være omtalt. Dette gjelder både i samfunnsplanleggingen, i arbeidet med å beskytte og forebygge hjernesykdom, samt å bevare hjernehelsen. I hvilken grad er en strategi forpliktende»

Spesielt til høringsutkastet:

- **Antallet delmål må ned.** For at en strategi skal være effektiv, både som en rettesnor for arbeid og kunne kommuniseres til samfunnet utenfor, kan den ikke være for lang.

Mens man i forrige strategi hadde fire overordnede mål, gikk man inn for over tyve delmål. Dette har blitt trimmet ned, men fremdeles er det for mange, noe som kan vanskeliggjøre å komme i gang. *Vi ønsker også at man vurderer rangering av hvert delmål under hvert hovedmål, for å tydeliggjøre hva som må prioriteres først*

- **Konkretisering og ansvarliggjøring.** NNF ser på det som en klar forutsetning for å lykkes med strategien at det står tydelig hvem som har ansvaret for gjennomføringen av delmål, for eksempel foretak, forskningsmiljø, direktorat osv.
- **Innhente kunnskap og kompetanse fra samarbeidspartnere.** Norge var et foregangsland i det å utvikle sin første hjernehelsetrategi, men i etterkant har andre land kommet etter og til dels lykkes mer med å få konkrete tiltak igjennom. Viktigheten av et tett samarbeid med europeiske naboland, også innenfor EUs rammer, bør derfor tydeliggjøres. NNF vil fremheve den europeiske Brain Health Mission, som utgår fra den europeiske nevrolog foreningen EAN, og hvor NNF er en aktiv bidragsyter. Initiativet er støttet av 30 ulike organisasjoner, som representerer både andre fagfelt som psykiatri og pediatri, men også pasientorganisasjoner og næringsliv. Brain Health Mission utgjør et nettverk av svært dedikerte eksperter på hjernehelset, og burde i større grad også brukes som sparringspartnere nasjonalt.
- **Målbarhet og finansiering.** «Det som måles, det blir gjort» er til dels en forenkling, men synliggjør likevel behovet for at en fremgang kan tallfestes, dersom noe skal bli gjennomført. For eksempel at det tallfestes hvor mange kommuner som kan tilby rehabilitering egnet for pasienter med hjernesykdom etter å ha gjennomgått veiledningsprogram med spesialisthelsetjenesten. *NNF mener at det bør vurderes om spesielt viktige delmål bør ha øremerket (delvis) finansiering.*
- **Personell.** Det blir i høringsutkastet lagt vekk på at det er postulert betydelig mangel på helsepersonell i årene fremover, og blant annet vist til Helsepersonellkommisjonens rapport. Innenfor hjernehelsetfagene nevrologi og psykiatri er denne mangelen hva leger angår, allerede reell. Innenfor nevrologifaget sliter alle foretak med få unntak, med å rekruttere og beholde leger. Desto viktigere at foretakene e bevisste i sine tiltak for å demme opp for dette, gjennom blant annet å tilrettelegge for deltagelse i faglige aktiviteter og fellesskap, noe som igjen kommer pasientene til gode. NNF ser en trend til at selv ikke på lavterskeltiltak som foreningens egen årlige Nevrodager i Oslo, legges det til rette for deltagelse fra arbeidsgivers side. *Vi ønsker derfor at foretakene årlig skal rapportere og måles på kompetansehevende tiltak ansatte deltar på knyttet til hjernehelset, særlig gjelder dette grupper med erkjent bemanningssvikt i dag.*
- **Kommunikasjonsstrategi.** NNF savner en klar og klar konkret kommunikasjonsstrategi. Som «Dementia prevention, intervention, and care: 2024 report of the *Lancet* Standing Commission» avdekket, er det mulig for den enkelte å redusere sin risiko for hjernesykdom (demens) og bedre sin hjernehelset gjennom forholdsvis enkle tiltak som redusert alkoholkonsum, fysisk aktivitet og holde vekten. Dette kommer i tillegg til det samfunnet må legge til rette for, men er trass i

betydelig helsegevinst, lite kommunisert og kjent i det norske samfunn. Brain Health Mission har målbevisst satset på kampanjer mot barn og unge - Brain Health School Challenge (Østerrike, Finland) – dette konseptet burde også være interessant for Norge. Det bør også tilrettelegges og stimuleres for å gjøre resultater fra forskning på hjernehelse og hjernesykdommer tilgjengelig for publikum. *NNF mener at som ledd i lanseringen av den nye strategien bør det inkluderes en kampanje rettet mot barn og unge i å ta gode hjernevalg samt vurdere om man skal utnevne «hjerneambassadører» som kan skape oppmerksomhet rundt temaet. Vi bidrar gjerne og tenker også at Hjernerådet kan være en god samarbeidspartner.*